Kajakiem przez Śląskie

SZLAKI KAJAKOWE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO – ODRA

Odcinek I: Chałupki – Krzyżanowice (12,3 km) **Odcinek II:** Racibórz – Dziergowice (25 km)

KRAINA GÓRNEJ ODRY

ODRA – CHARAKTERYSTYKA RZEKI

Rzeka **Odra** jest dogodna do organizacji spływów kajakowych prawie na całej długości odcinka położonego na terenie województwa śląskiego. Kajaki można zwodować w okolicy przejścia granicznego w Chałupkach albo po czeskiej stronie rzeki, w Bohumínie, gdzie również znajduje się wygodna przystań. Tutaj zaczyna się **I odcinek** szlaku kajakowego na Odrze, prowadzący przez piękny, objęty ochroną obszar Granicznych Meandrów Odry. Większość spływów na tym odcinku kończy się w Zabełkowie, po przepłynięciu prawie 7 km od startu, ale można płynąć jeszcze 5,5 km dalej, aż do Krzyżanowic – do korony suchego zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny. Teren zbiornika jest wyłączony ze szlaku kajakowego.

Spływ Odrą można ponownie rozpocząć od Raciborza, w którym zaczyna się **II odcinek** szlaku kajakowego. Tutaj znajdują się dwa alternatywne miejsca startowe: pierwsze przy głównej przystani kajakowej w centrum miasta, w pobliżu Zamku Piastowskiego, a drugie na Kanale Ulga, opływającym miasto od wschodniej strony, który łączy się z głównym nurtem Odry na północnych rubieżach Raciborza. Stąd szlak kajakowy prowadzi dalej, aż do Dziergowic. Długość tego odcinka szlaku kajakowego wynosi 21 km, licząc od centrum Raciborza i 25 km, licząc od Kanału Ulga.

Po opuszczeniu Raciborza rzeka płynie przez tereny łąkowe, a jej brzegi są w większości uregulowane. Należy podkreślić, że spływ tzw. Odrą miejską (od centrum Raciborza do ujścia Kanału Ulga) nie zawsze jest możliwy, ze względu na częste niskie stany wody w rzece. Warto również wiedzieć, że od Raciborza Odra jest szlakiem żeglugowym.

Rzeka Odra, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

WYBRANE ATRAKCJE I MIEJSCOWOŚCI

CHAŁUPKI to miejscowość znana głównie z tego, że znajduje się tu przejście graniczne pomiędzy Polską a Czechami. Tutaj, przy starym moście granicznym na Odrze, znajduje się początek szlaku kajakowego, skąd można wyruszyć na spływ Granicznymi Meandrami Odry. Niedaleko tego miejsca, w ładnym parkowym otoczeniu, znajduje się barokowy pałac Rothschildów, w którym obecnie mieści się hotel i restauracja.

Przez Chałupki przebiegają liczne oznakowane szlaki rowerowe, prowadzące do największych atrakcji gminy Krzyżanowice. Szczególnie warta polecenia jest świetnie przygotowana i oznakowana ścieżka rowerowa prowadząca wzdłuż Granicznych Meandrów Odry. Trasa ma długość 4,1 km i prowadzi niemal równolegle wzdłuż Odry od Chałupek, aż do Zabełkowa, z przystankiem przy wieży widokowej w połowie drogi. Ścieżka jest utwardzona wygodnymi betonowymi płytami i wyłączona z ruchu samochodowego, w sam raz na rodzinny spacer lub przejażdżkę rowerową.

Pałac Rothschildów w Chałupkach, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

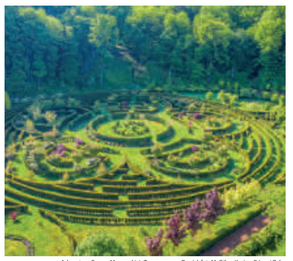

Arboretum Bramy Morawskiej, Zaczarowany Ogród, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

ARBORETUM BRAMY MORAWSKIEJ to ogród botaniczny położony na terenie lasu Obora w Raciborzu, w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. Zgromadzono są tu różnorodne kolekcje roślinne, a część ogrodu pozostawiona jest w naturalnej leśno-stawowej postaci, z licznymi okazami starych nawet 200-letnich drzew. Wielką atrakcją Arboretum jest Zaczarowany Ogród, który oglądać można z platformy widokowej, znajduje się tu również minizoo, gród historyczny, stanowisko archeologiczne oraz edukacyjny plac zabaw dla dzieci. Arboretum zwiedzać można trasami spacerowymi oraz rowerowymi.

GMINA KRZYŻANOWICE – na terenie tej gminy, położonej wzdłuż Odry, rozciąga się cały pierwszy odcinek szlaku kajakowego, od Chałupek aż do Krzyżanowic, prowadzący przez Graniczne Meandry Odry. W samych Krzyżanowicach znajduje się pałac z 1700 roku (obecnie dom pomocy). Wśród innych atrakcji gminy należy wymienić – spektakularne ruiny **zamku w Tworkowie**, **pałac w Chałupkach** oraz zabytkowa, ale czynna nieprzerwanie od ponad 300 lat, **kuźnia w Bieńkowicach**. Gmina Krzyżanowice jest świetnie skomunikowana siecią dobrze przygotowanych tras rowerowych i pieszych, prowadzących do najważniejszych atrakcji turystycznych.

Ruiny Zamku w Tworkowie, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

GRANICZNE MEANDRY ODRY – to interesujący obszar chroniony, leżący na brzegu Odry w rejonie od Chałupek do ujścia Olzy. W tym miejscu rzeka jest nieuregulowana, z przepływem zbliżonym do naturalnego, a jej malownicze meandry wraz z okolicznymi łąkami i lasami tworzą teren cenny przyrodniczo, objęty ochroną siedliskową oraz krajobrazową. Mozaikę siedlisk tworzą wyspy oraz ławice żwiru, piasku i mułu w strefie przybrzeżnej, a także strome, niemal pionowe brzegi i wyrwy brzegowe. Ochronie podlegają również liczne na tym terenie starorzecza Odry, stanowiące ostoję dzikiego ptactwa. Piękno meandrującej rzeki oraz otaczającej ją przyrody można podziwiać z wieży widokowej ustawionej na brzegu Odry, pomiędzy Chałupkami a Zabełkowem – jest to jednocześnie jeden z przystanków na trasie szlaku kajakowego.

Graniczne Meandry Odry, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

Rezerwat Łęczok, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

REZERWAT ŁĘCZOK to pod względem przyrodniczym jeden z najcenniejszych obszarów w Krainie Górnej Odry. Rezerwat leży w powiecie raciborskim, na terenie parku krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. Jego walory przyrodnicze związane są przede wszystkim z kompleksem stawów, będących pamiątką po gospodarce prowadzonej w tych rejonach przez zakon Cystersów od XIII w. Zbiorniki wodne rozdzielone są malowniczymi groblami, porośniętymi okazałymi, wiekowymi drzewami. Tutejsze stawy, łąki i łąki stały się schronieniem wielu gatunków roślin i zwierząt. Podziwiać tu można ponad połowę gatunków ptaków żyjących w Polsce. Teren dostępny jest dzięki szlakom turystycznym oraz ścieżkom dydaktycznym.

RACIBÓRZ – to jedno z najstarszych miast Śląska. W IX w. istniał tutaj gród strzegący przeprawy rzecznej przez Odrę, na szlaku wiodącym przez Bramę Morawską z Czech i Moraw do Krakowa i na Ruś oraz na Śląsk. Na prawym brzegu rzeki, tzw. Ostrogu, znajduje się gotycki **Zamek Piastowski**, zbudowany w miejscu dawnego grodu. Zamek stał się siedzibą książąt opolsko-raciborskich, a potem raciborskich z rodu Piastów i Przemyślidów. Wraz z XIII-wieczną kaplicą pw. św. Tomasza Becketa z Canterbury, budynkiem bramnym, domem książęcym, basztą, słodownią, fragmentami murów obronnych oraz zabudowaniami browaru, stanowi obecnie najstarszą część miasta. Browar Zamkowy znajdujący się przy Zamku działa od 1567 r. Pod koniec XIX w. został rozbudowany i zmodernizowany. Można go zwiedzać z przewodnikiem. Na lewym brzegu Odry znajduje się historyczna część miasta, założonego na prawie magdeburskim na przełomie XII i XIII w., z zachowanym zabytkowym układem urbanistycznym rynku oraz średniowiecznymi zabytkami sakralnymi (kościół pw. Wniebowzięcia NMP, kościół pw. św. Jakuba). W centrum Raciborza, przy Zamku Piastowskim, znajduje się plaża miejska, bulwary nadodrzańskie oraz przystań kajakowa.

Zamek Piastowski w Raciborzu, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

Graniczne Meandry Odry, wieża widokowa, fot. M. Giba, Kraina Górnej Odry

ZBIORNIK RACIBÓRZ DOLNY – suchy zbiornik przeciwpowodziowy w dolinie Odry o powierzchni 26,3 kilometrów kwadratowych, zbudowany w ramach Programu dla Odry 2006, jako element systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego. W sytuacji zagrożenia powodziowego, zadaniem suchego zbiornika jest przyjęcie nadmiaru wody, niesionego przez falę powodziową, aby nie dopuścić do zalania miasta Racibórz i okolicznych miejscowości. Wraz z budową zbiornika, w celu obniżenia potencjalnego zagrożenia zalania Raciborza, większość wody z Odry przekierowano do tzw. Kanału Ulga, który opływa miasto od wschodu. Stare koryto rzeki, prowadzące przez raciborską starówkę, nadal jest spławne, ale niesie ze sobą znacznie mniej wody niż dawniej.

Zbiornik Racibórz Dolny, jako budowla hydrotechniczna, jest w całości wyłączony ze szlaku kajakowego, ale poza jego granicami, za przepustami wodnymi w północnej części korony zbiornika, można rozpocząć spływ startując w centrum Raciborza (przystań kajakowa przy Zamku Piastowskim) albo na Kanale Ulga (miejsce wodowania kajaków na tzw. Ślepej Uldze).

Zbiornik Racibórz Dolny – przepust wodny na Kanale Ulga, fot. arch. SGT

SCHEMAT SZLAKU KAJAKOWEGO

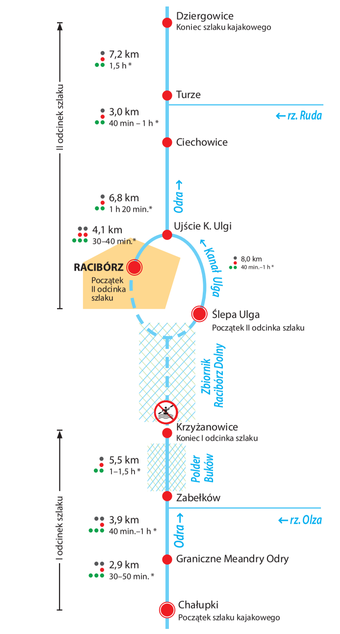

* Podany czas przepłynięcia danego odcinka szlaku jest szacunkowy. Faktyczny czas spływu jest uzależniony jest m. in. od warunków pogodowych, poziomu wody, umiejętności kajakarskich oraz wytrzymałości uczestników spływu.

PROPONOWANE ETAPY SPŁYWÓW

Chałupki – Zabełków (6,8 km)

Racibórz Miasto – Ciechowice (10,8 km)

Racibórz Ślepa Ulga – Ciechowice (14,8 km)

Ciechowice – Dziergowice (10,1 km)

Trudność szlaku kajakowego – Szybkość nurtu, ilość naturalnych przeszkód w nurcie, takich jak kamienie,zwalone drzewa.
- szlak łatwy
- szlak średnio trudny
- szlak trudny

Uciążliwość szlaku kajakowego – Ilość przeszkód (jazy, progi wodne i elektrownie), niżyny wymagających przenosek.
- szlak nieuciążliwy
- szlak średnio uciążliwy
- szlak uciążliwy

Atrakcyjność szlaku kajakowego – Walory krajobrazowe, przyrodnicze, kulturowe rzeki i terenu przez który prowadzi szlak.
- szlak średnio atrakcyjny
- szlak atrakcyjny
- szlak bardzo atrakcyjny

KAJAK WYPOŻYCZYSZ TUTAJ

- **AktywniTeam**, tel. 692 458 188, mail: aktywni@aktywni.net.pl
- **Pagajos**, tel. 577 743 410, mail: biuro@pagajos.pl
- **Śląskie Kajaki**, tel. 531 238 750, mail: slaskie.kajaki@gmail.com
- **Rejak**, tel. 608 736 036, mail: kontakt@rejak.com.pl
- **FHU Robert Pietrzyk**, tel. 502 527 333, mail: nauka.plywania.pietrzyk@gmail.com
- **WERWA**, tel. 512 847 206, mail: kontakt@werwa.eu
- **Jastrzębski Kajak**, tel. 501 087 062, mail: jastrzebskikajak@gmail.com

FRAGMENT SZLAKU KAJAKOWEGO – GRANICZNE MEANDRY ODRY

OZNAKOWANIE SZLAKU KAJAKOWEGO

Legenda

skala 1:65 000 (250 m, 1 km, 2 km) — poziomica co 10 m

Krzyżanowice — rzeka z oznakowanym spływem kajakowym; miejsce przystankowe – możliwość odbioru i wodowania kajaków

5,5 km (1 -1,5 h) — odległość pomiędzy możliwymi miejscami odbioru kajaków; średni czas przepłynięcia odcinka. Podany czas przepłynięcia danego odcinka szlaku jest szacunkowy. Faktyczny czas spływu jest uzależniony od warunków pogodowych, poziomu wody, umiejętności kajakarskich i wytrzymałości uczestników spływu.

zakaz płynięcia; ostrzeżenie o innych zagrożeniach wraz z lokalizacją przeszkody na rzece

Wydanie III, 2025 r. ISBN: 978-83-66557-44-4
Koordynacja projektu: Iwona Pakula-Bloch, Agnieszka Sikorska
Redakcja: Iwona Pakula-Bloch, Daniel Lesniak
Opracowanie mapy: Dariusz H. Faustmann – na podstawie zasobów kartograficznych Studia Plan – www.plan.pl
Opracowanie graficzne: Daniel Lesniak
Opracowanie kartograficzne: Daniel Lesniak, na podstawie map wydawnictwa Kartograf, www.kartograf.pl
Wydawca: Śląska Organizacja Turystyczna, 40-085 Katowice, ul. Mickiewicza 29, tel. +48 32 207 207 1, www.silesia-sot.pl; www.slaskie.travel